

بررسی چگونگی ارتقای ارتباط متقابل محیط و فرد در باغ‌های گیاه‌شناسی با بهره‌گیری از علوم دانش بنیان

مریم بشرپور^۱، وحید پرهوده^۲

چکیده:

انسان از همان لحظه‌ای که توانست بر طبیعت مسلط شود (به شیوه‌ها و نمودهای مختلف و به وسیله‌ی ابزار، یا با ذهن خود) از طبیعت جدا شده یا خود را جدا دانسته است. این روند با توجه به فرآیند تکامل ذهنی در انسان چنین بوده است که هرچه ذهن انسان پیشرفت بیشتری می‌یافته، انسان خود را جداتر می‌دیده است. درواقع اگر واژه محیط را مترادف با دنیای طبیعی فرض کنیم اغلب فراموش می‌کنیم که مقدار بسیار کمی از چنین دنیایی باقی مانده و بیشتر اوقات در مکان‌هایی ساکن هستیم و فضاهایی را تجربه می‌کنیم که حداقل عناصر طبیعی را دارد. با توجه به نیازها و چالش‌هایی از قبیل کاهش فضاهای سبز و تفریحی در شهرها و از بین رفتن تنوع زیستی، که در اثر افزایش شهرنشینی ایجاد شده‌اند، می‌توان از قابلیت‌های باغ‌های گیاه‌شناسی برای پاسخ به این نیازها و چالش‌ها بهره جست. بنابراین، هدف این مقاله تعریف نقش باغ‌های گیاه‌شناسی به منظور حفاظت و آموزش محیط‌زیست و مکان‌هایی برای تفریح، آرامش، لذت بردن از زیبایی‌های طبیعی و گذران زمان با خانواده، در بستر شهرهای معاصر است. جهت رسیدن به این هدف با مطالعه ادبیات موضوعی باغ‌های گیاه‌شناسی، و یافتن راه‌هایی جهت ارتقای رابطه متقابل انسان و محیط‌زیست به منظور دست یافتن به معماری همگام با طبیعت که پاسخگوی نیازهای روحی و روانی باشد پرداخته خواهد شد.

کلمات کلیدی

باغ گیاه‌شناسی، محیط، طبیعت، ارتباط محیط و فرد

Maryam.basharpour@gmail.com

Vahidparhoodeh@yahoo.com

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد لارستان

^۲ نویسنده مسئول، استادیار، گروه معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد لارستان

۱- مقدمه

رویبایی آن در سیمای شهرها، علاوه بر پیامدهای مطلوب اکولوژیکی و ارضای عواطف و احساسات آدمی، طبیعت این حلقه گمشده در زندگی مصنوع و آکنده از بافت‌های ناهمگون و بی هویت امروزی را دوباره به شهرهایمان پیوند می‌زند و در این میان، عناصر بصری در طراحی مناظر شهری و فضای سبز، گیاه، آب، نور، رنگ و غیره به عنوان فضایی اجتماعی برای رفع نیازهای تفریحی و بهبود ایمنی آنها، نقشی انکارناپذیر در ایجاد تعادل روانی افراد دارد.

طبیعت، بسان مادری مهربان انسان را در دامن خود می‌پروراند و سخاوتمندانه، همه منابع و سرمایه‌های خود را به پای او می‌ریزد. تاکنون همه موجودات روی زمین کوشیده‌اند تا به قانون و نظام طبیعت پیرامون خود گردن نهند و خود را با آن سازگار کنند، اما انسان، خواسته و ناخواسته، روند طبیعی محیط‌زیست خود را دگرگون کرده است. هر روز با توسعه شهرها شاهد کم‌رنگ شدن طبیعت از فضای زندگی خود بوده‌ایم. که با بکارگیری فضای سبز و جلوه‌های

۲- باغ گیاه‌شناسی

۱-۲- تاریخچه باغ گیاه‌شناسی

میسوری (۱۸۵۹) اشاره نمود که این باغ‌ها به عنوان یکی از ابزارهای ارتقاء کیفیت شهری و عنصر زینت بخش شهر دیده می‌شدند. در قرن بیستم باغ‌های شهری و مدنی زیادی در سراسر اروپا، کشورهای مشترک المنافع بریتانیا و ایالات متحده آمریکا ایجاد شد. این باغ‌ها نشان دهنده اقلیم‌های مختلف و مربوط به شرایط و گیاهانی که به سختی در هر منطقه‌ای می‌رویند، بودند. مانند باغ گیاه‌شناسی گیاهان استوایی فرچیلد (۱۹۳۹) و باغ گیاه‌شناسی هانتینگتون (۱۹۰۵). در نیمه دوم قرن بیستم، آگاهی نسبت به مسائل محیط‌زیستی و ضرورت‌های اکولوژیک، خط مشی باغ‌های گیاه‌شناسی را کامل‌تر ساخت. از جمله این باغ‌های گیاه‌شناسی می‌توان از باغ گیاه‌شناسی عدن (۲۰۰۱) و بلیز (۲۰۰۰) نام برد.

پیدایش اولین باغ گیاه‌شناسی در ایران نیز با هدف تحقیقات کاربردی در علوم مختلف از جمله گیاه‌شناسی، اکولوژی، تکثیر و ازدیاد نباتات، در ایران از سابقه ای در حدود ۸۰ سال برخوردار است. اولین باغ گیاه‌شناسی ایران در سال ۱۳۱۰ در کرج به وسعت ۳/۸ هکتار تأسیس شد. و از دیگر فعالیت‌های انجام شده در مورد باغ گیاه‌شناسی می‌توان به آربراتوم نوشهر (۱۳۳۶) باغ گیاه‌شناسی ملی ایران (۱۳۴۸)، باغ گیاه‌شناسی دانشگاه اصفهان (۱۳۴۸)، آربراتوم صنعتی چمستان (۱۳۵۵)، آربراتوم دانشکده علوم کشاورزی ساری (۱۳۵۷)، باغ گیاه‌شناسی گیلان (۱۳۶۱)، باغ بوتانیک دانشکده منابع طبیعی گرگان (۱۳۶۱) و باغ گیاه‌شناسی ملی ایران (۱۳۸۴) اشاره کرد. [۱].

دوران رنسانس با افزایش علاقه به تحقیق، مطالعه با شناخت جهان طبیعی همراه بود و لزوم مطالعه در خصوص گیاهان، به ایجاد اولین باغ‌های گیاه‌شناسی در اروپا منجر شد. در این مورد کشور ایتالیا پیشگام بوده و اولین باغ گیاه‌شناسی- به معنای واقعی- باغ گیاه‌شناسی دانشگاه پیزا است که توسط لوکا چینی در سال ۱۵۴۳ ایجاد شده است. پس از آن در سایر دانشگاه‌ها نیز مانند پادوا (۱۵۴۵)، فلورانس (۱۵۴۵)، فیروز (۱۵۴۵) و بولونیا (۱۵۴۷) و سپس در دانشگاه‌های اروپای مرکزی نیز مانند کولونگ و پراگ گسترش پیدا کردند. و باغ گیاه‌شناسی دانشگاه آکسفورد اولین باغی بود که در انگلستان در سال ۱۶۲۱ با هدف ارتقای یادگیری ایجاد شد. پس از آن در این کشور باغ گیاهان دارویی چلسی (۱۶۷۳) و باغ گیاه‌شناسی ادینبورگ در اسکاتلند (۱۶۷۰) تأسیس شد.

پس از قرن ۱۶ و ۱۷ در این باغ‌ها به ایجاد کلکسیون‌های گیاهی مربوط به سایر کشورها و اقلیم‌ها پرداختند. که باغ گیاه‌شناسی در حوزه لندن در کیو در سال ۱۷۵۹ و باغ گیاه‌شناسی مادرید به منظور پرورش گونه‌های گیاهی جدیدی که از مناطق استوایی آورده می‌شدند شکل گرفتند. این باغ‌ها به تأسیس باغ‌های جدید در مناطق استوایی مانند باغ گیاه‌شناسی کلکته (۱۷۸۷) و پامپالموس (۱۷۳۵) کمک کردند. در قرن ۱۹ و آغاز قرن بیستم ارزش باغ‌های گیاه‌شناسی به واسطه تعداد کلکسیون‌های گیاهان زنده و تعداد گیاهان موجود در هر بارיום‌هایشان سنجیده می‌شد. از باغ‌های این دوران می‌توان به باغ گیاه‌شناسی

۲-۲- تعریف باغ گیاه‌شناسی

در «دستورالعمل بین المللی باغ‌های گیاه‌شناسی حفاظتی» (IABGC)، ارائه شده است، باغ‌های گیاه‌شناسی مؤسسه‌ای هستند که مجموعه‌های مستند شده گیاهان زنده را با اهداف تحقیق، حفاظت، نمایش و آموزش نگهداری می‌کنند [۱]. و به بیانی دیگر منظور از باغ گیاه‌شناسی باغی است که در آن علاوه بر جنبه‌های زینتی و

طبق تعریف پایه‌ای که در فرهنگ لغات آکسفورد ارائه شده است؛ باغ گیاه‌شناسی مؤسسه‌ای است که در آن، گیاهان برای مطالعه علمی و در معرض نمایش گذاشته شدن برای عموم مردم رویانده می‌شوند. اما طبق آخرین تعریف تخصصی از باغ‌های گیاه‌شناسی که توسط BGC (مؤسسه بین المللی باغ‌های گیاه‌شناسی حفاظتی) در سال ۲۰۰۰

زیباشناسی از گیاهان برای اهداف مختلف علمی، فرهنگی، هنری و آموزشی پرورش داده و از آنها نگهداری می‌شود. باغ‌های گیاه‌شناسی نیز مانند گلخانه‌های بزرگ که دارای شرایط خاص می‌باشند، نیاز به امکانات مناسب جهت رشد و پرورش گیاهان مختلف دارند. مثلاً در مناطق حاره داشتن گلخانه‌های بزرگ فضاهاى سرپوشیده برای تمام گیاهان، حتی برای گونه‌هایی که نسبت به آفتاب و خشکی هوا نیز

مقاوم هستند لازم می‌باشد. یا در مناطق سردسیر گلخانه‌های مخصوص جهت گونه‌های مناطق قطبی و سرد وجود دارد. همچنین شرایط خاصی برای نگهداری خزها و سرخس‌ها و ایجاد شرایط آب و هوایی متفاوت (مثلاً گرمای مناسب و ایجاد روزهای بلند) در این چنین مناطقی مورد احتیاج می‌باشد [۲].

۳- محیط

محیط مفهومی پیچیده است که معانی و ابعاد گوناگونی از قبیل داده‌های فضایی، جنبه‌های اجتماعی، فرهنگی، فیزیکی، معماری، نمادی، تاریخی، جغرافیایی و زیستی دارد. در لغت نامه آکسفورد محیط را شامل همه موجودات زنده نیز می‌داند و توضیح می‌دهد که محیط یعنی وضعیتی که تحت آن هر فرد یا هر چیزی می‌تواند رشد کند. در

مجموع هر چیزی است که بر تغییر، تعیین و توسعه زندگی و شخصیت افراد مؤثر باشد [۳].
محیط دارای سه مولفه یکپارچه است (۱) محیط طبیعی (۲) محیط انسان ساخت (۳) محیط انسانی (تعاملات اجتماعی)، که هر یک از این مولفه ها ویژگی‌هایی از محیط را در بر می‌گیرد (جدول ۱) [۴].

جدول (۱): مولفه های محیط. مأخذ: (جلیلی، ۱۳۸۹، ۳۱)

مولفه های محیط				
عناصر تغییر نیافته	عناصر تغییر یافته	معماری	محیطی بدون دخالت انسان با وجود آب، هوا، پوشش گیاهی، شکل زمین و ...	
			انسان آگاهانه یا ناآگاهانه در این محیط مداخله می‌کند. مفهومی مشابه محیط طبیعی / پدیده ای که کرک مطرح می‌کند.	
فیزیکی	معماری	محیط انسانی	هر آنچه که انسان تولید یا طراحی کرده است. شامل محیط مصنوع، لباس، ماشین آلات، انواع کالا، ساختمان، شهر و ... کرک به این محیط «محیط پدیده ای فیزیکی و مصنوع» می‌گوید و گیبسون به آن «محیط زمینی» اطلاق می‌کند.	
			محیط شخصی	محیط روانشناختی، تجارب و فیزیولوژیکی هر فرد است. مثل جنسیت، سن، معلولیت و بستر ادراک، شناخت، معناها، نمادها، نگرش ها و شخصیت افراد است.
			محیط اجتماعی	رابطه بین فردی در گروه بندی ها، سازمان دهی آن ها، وضعیت، نقش، طبقه اجتماعی و غیره است.
			پیامد غیرمادی چیزهای فرهنگی است. مثل متون، هنر و غیره که آن را تبدیل به محیط انسان ساخت می‌کند.	

۳-۱- رابطه انسان و محیط

در علم روانشناسی محیطی درباره چگونگی رابطه انسان و محیط با یکدیگر نیز نگرش‌های گوناگونی وجود دارد که می‌توان آن را در سه بخش جای داد. در بعضی تئوری‌ها انسان مسلط بر محیط فرض می‌شود، در برخی دیگر پیش فرض تسلط محیط بر انسان است و در دسته سوم تئوری‌های تعاملی در پی به تعادل رساندن رابطه انسان و محیط هستند (جدول ۲) که می‌توان نتیجه گرفت شخصیت فردی

انسان نوع رابطه وی با محیط را مشخص می‌کند و محیط باید بتواند علاوه بر نیازهای اساسی انسان، به نیازهای ایمنی و امنیت‌های روحی و روانی انسان نیز پاسخ دهد و با تحریک حس بینایی، شنوایی، لامسه و بویایی موجب برانگیختگی نظام عصبی افراد و تشدید وابستگی آنها به بودن در آن محیط را ایجاد کند که هم انسان و هم محیط به صورت واحدی جداگانه در تعامل با یکدیگر تلاش کنند.

جدول (۲): رابطه انسان و محیط. مأخذ: (شاهچراغی و بندرآباد، ۱۳۹۴، ۴۷)

مفاهیم منتج و شاخص	نظریه های رابطه انسان و محیط	نگرش های رابطه انسان و محیط
مشاهده و یادگیری از محیط اجتماعی، همچنین یاد می گیریم که از نظر اجتماعی چه رفتارهایی را بپذیریم یا نپذیریم.	نظریه ی یادگیری اجتماعی	۱ نگرش متمرکز بر انسان انسان < محیط
محیط باید بتواند نیازهای انسان را از قبیل نیازهای جسمانی و فیزیولوژیکی مثل گرسنگی و تشنگی، نیازهای ایمنی و امنیت مانند امنیت و محافظت در برابر صدمات فیزیکی، نیازهای تعلق و دوست داشتن چون نیاز عاطفی، وابستگی و دلبستگی، نیاز به احترام و منزلت اجتماعی مثل نیاز به حریم شخصی و حرمت، نیاز به خود شکوفایی مانند میل به ارضای ظرفیت ها و استعداد های فردی را در خود تأمین کند.	محیط پاسخده به نیاز انسان	۲
انسان به دو گونه کنترل اولیه و ثانویه محیط را کنترل می کند. در کنترل اولیه با موقعیت پیش رو برخورد راحتی دارد. در کنترل ثانویه سعی می کند خود را با محیط تطبیق دهد. البته کنترل محیطی افراد هم به آزادی واکنش های محیطی ما و هم به سطح انگیختگی ما بستگی دارد.	نظریه های کنترل	۳
مفهوم بار محیط و کرختی محیطی هر محیطی باعث مقداری تحریک در حس بینایی، شنوایی، لامسه و بویایی می شود. این اطلاعات حسی ممکن است شدید، متغیر، متوسط یا تکرار شونده باشند. تحریکات حسی محیط موجب برانگیختگی نظام عصبی افراد در محیط و پاسخ های رفتاری آن ها می شود.	نظریه ی سطح سازگاری	۴
بیشتر رفتارهای محیطی مخرب می توانند تحت عنوان دام ها ی اجتماعی مفهوم پردازی شوند. به آن معنی که به طور کلی منافع شخصی در کوتاه مدت با نیازهای اجتماعی در بلند مدت تضاد پیدا می کنند. دام اجتماعی به جریانی اشاره می کند که طی آن افراد یا گروه های اجتماعی در دام مشوق های زودگذر گرفتار می شوند که هزینه های بلند مدت و تصاعدی را به دنبال دارند.	نظریه های حفاظت از محیط زیست	۵ نگرش متمرکز بر محیط محیط < انسان
طراحان به دنبال آن اند که محیط فیزیکی را طوری طراحی کنند که قابلیت ایجاد تعاملی مناسب با انسان داشته باشد.	نظریه ی تعامل	۶
مجموعه واحد انسان و محیط پس از شکل گیری تعامل مناسب میان انسان و محیط	نظریه ی تبادل	۷
انسان و محیط هم زمان در حال رشد و تغییر هستند که فاکتورهای متعددی (مثل تجربه انسان از سلامت جسم و روانش و یا حالات برخوردش با دیگران) با فاکتورهای محیطی در هم تنیده می شود و و نهایتاً منجر به رفتاری خاص از انسان می شود.	نظریه ی ارگانیزمی	۸ نگرش تعاملی انسان و محیط انسان ↔ محیط
رفتار انسان در همساختی با محیط شکل می گیرد. یعنی محیط کالبدی، شکل دهنده رفتار انسان است.	نظریه ی قرارگاه رفتاری	۹
در ارتباط انسان با محیط «یک کیفیت محوری وجود دارد که مبنای اصلی حیات و روح هر انسان، شهر، بنا یا طبیعت بکر است. این کیفیت در هیچ جا یکسان نیست، زیرا همیشه شکل خود را از مکان خاصی می گیرد که در آن روی می دهد. این کیفیت فقط زیبایی شکل و رنگ نیست. هویت هر شهر یا بنا، بیش از هر چیز تحت تأثیر چیزی است که در آن اتفاق می افتد. و هرچه حواس بیشتری در یک تجربه خاص از محیط شرکت کنند، آن تجربه درست تر و کامل تر خواهد بود. رابطه انسان و محیط را به واسطه حواس انسانی نوعی رابطه یک پارچه است.	نظریه های فلسفی-روانشناختی	۱۰

۴- طبیعت

با مراتب بالاتر و والاتر هستی دارد، بلکه از آن حیث که تحت سلطه آدمی قرارگیرد مورد توجه قرار می گیرد. در دوران جدید، انسان را بنیاد همه چیز دانستند و به طبیعت از آن حیث نگریستند که ابزار آدمی است و این منطقی است که در آن به عالم چون موضوع استیلا و بهره برداری نظر می کنند. از این رو می توان طبیعت را کل جهان خلقت از کیهان های دور تا ذرات و موجودات درون آبها در نظر گرفت. برای کمک به مشخص تر نمودن آن می توان گفت: آن چه ساخته خود بشر نیست و بدون دخالت انسان ساخته شده است [۵].

به طبیعت از دو منظر می توان نگریست: منظر دین یا هنر و منظر علم و فناوری، روزگار پیش از مدرن هنگام غلبه نگاه از منظر دین یا هنر بود و روزگار مدرن هنگام غلبه نگاه از نظر علم و فناوری می باشد. معنای طبیعت (فوسیس) در نزد یونانیان چندان گسترده است که وجود و حقیقت و از آن بالاتر، خدایان را دربر می گیرد. در تلقی دینی از طبیعت که همان تلقی عرفانی یا هنری است، همه جهان اعم از طبیعت، ماورای طبیعت و عالم غیب و عالم شهادت، پرتو ذات الهی است. این تلقی، که زمانی تلقی غالب در جهان بود، رفته رفته جای خود را به تلقی دیگری داد که در آن طبیعت نه از آن حیث که پیوندی

۴-۱- رابطه انسان و طبیعت

از پژوهش‌ها نشان داده است دید به طبیعت، شنیدن اصواتی از طبیعت و داشتن هرگونه تجربه از طبیعت موجب کاهش تنش و استرس می‌شود. ارتباط با طبیعت حس آرامش و آسودگی خاطر را برای کاربران فضا ایجاد می‌کند و افرادی که در محیط کار خود، از وجود گیاهان بهره می‌برند، پربازده‌تر، راحت‌تر، سالم‌تر و خلاق‌تر هستند و فشار و استرس کمتری را نسبت به کسانی که از این نعمت بی‌بهره‌اند، تحمل می‌کنند و فضای کار خود را از لحاظ زیبایی‌شناسی خوشایندتر ادراک می‌کنند. آن‌ها به انجام کار خود مشتاق‌تر هستند، کمتر دچار ناکامی می‌شوند، پژوهش‌ها حتی به حضور مصالح طبیعی در کنار ارتباط مستقیم با طبیعت بر سلامت جسم و روح و افزایش سطح رضایتمندی و بازدهی افراد تأکید دارند [۶].

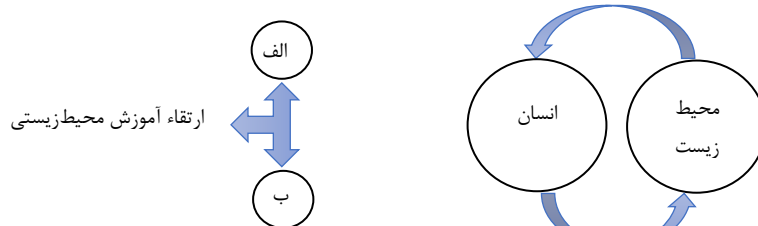
محققان ارتباط با طبیعت را در سه سطح تماشای مناظر طبیعی یا تصاویری از طبیعت، بودن در طبیعت و درگیری و تعامل با طبیعت تقسیم بندی می‌کنند و معتقدند قرارگیری در معرض طبیعت چه به صورت ارادی و آگاهانه و چه ناخودآگاه و غیرمستقیم منجر به بروز واکنش‌های مثبتی از سوی فرد می‌شود. اگرچه پایه و اساس ژنتیکی در هرگونه تمایل به واکنش مثبت به طبیعت و محیط‌های طبیعی امروز یکی از ضعف‌های پیش روی بشر است و نیازمند آموزش، فرهنگ‌سازی و تجربه مکرر محیط‌های طبیعی است. در سال‌های اخیر مطالعات زیادی در مورد تأثیرات محیط طبیعی بر انسان صورت گرفته که نشان می‌دهد نه تنها حضور در محیط‌های طبیعی بلکه تماشای صرف طبیعت یا حتی نگاه به تصاویر و فیلم‌هایی از مناظر طبیعی موجب کاهش استرس و خستگی چشم می‌شود. گروه دیگری

۵- ارتقای رابطه متقابل انسان و محیط زیست

است که او و فعالیت‌هایش به عنوان جزئی یکپارچه و تفکیک‌ناپذیر از محیط زیست در نظر گرفته می‌شوند. با توجه به رابطه دوسویه‌ای که در این مدل ارائه شده است، می‌توان این‌گونه نتیجه گرفت که برای ارتقای تأثیرات انسان و محیط زیست بر یکدیگر، باید از یک سو ویژگی‌ها و زیبایی‌های اکولوژیک منظر را برای مردم، به گونه‌ای که حس تحسین آنها را برانگیزد به نمایش گذاشت و از سوی دیگر از طریق آموزش محیط‌زیستی، فهم انسان از محیط زیست و فرآیندهای پدیدآورنده آن را ارتقا بخشید، و او را با مسائل و مشکلات محیط‌زیستی، اکوسیستم بومی و نحوه حفاظت از آن آشنا نمود (نمودار ۱).

همانطور که عنوان شد انسان جزئی از طبیعت است و نیازمند به کسب هویت از طریق طبیعت است. می‌توان گفت که نیازها و چالش‌های موجود در جوامع انسانی که ناشی از دوری و جدایی از طبیعت است از جمله شاخصه‌هایی هستند که کیفیت رابطه دوسویه انسان و محیط زیست را در هر زمان تعیین می‌کنند. انسان در حیطه ادراکات خود و با توجه به دریافتی که از منظر پیدا می‌کند دست به اقداماتی نسبت به آن می‌زند. این اقدامات یا باعث حفاظت از منظر می‌شوند و یا این‌که می‌تواند عملکردهای اکولوژیک را در مقیاس‌هایی فراتر از حیطه ادراکات انسان تغییر دهد. در این خصوص، شعبانی و همکارانش نیز انسان را به عنوان یک عامل مؤثر و اثرپذیر در منظر مطرح نموده

الف: به نمایش گذاشتن زیبایی‌های اکولوژیک منظر به گونه‌ای که حس تحسین را برانگیزد.

ب: ارتقاء ادراکات انسان از محیط زیست و فرآیندهای تشکیل دهنده آن

نمودار (۱): ارتقای رابطه انسان و محیط زیست از طریق آموزش محیط زیستی به مردم. مأخذ: (اعتمادی، ۱۳۹۴، ۱۳)

۶- رابطه طبیعت و معماری

دست‌کاری کردن در اصل ماهیت آنها بهترین مصالح برای همگام شدن با طبیعت بوده است و اگر در خلاف جهت طبیعت و در مقابل با آن بر می‌آمدند شاید زندگی در کویر به طور قطع غیر ممکن بود.

معماران سنتی از خود طبیعت الهام گرفته و در دل کویر بناهایی را بر پا کرده‌اند که سختی و مشقت زندگی در بیابان را ساده کرده است. استفاده از مصالحی چون خشت و گل و چوب بدون هیچ‌گونه

کرده بودند که اگر در محیطی قرار گیرند و پدیده‌های طبیعی مانع از در آسایش ماندن آنها شود از خود طبیعت کمک گرفته تا راحتی خود را تأمین نماید. و اینک می‌توان اذعان نمود با نزدیکی انسان به طبیعت و درگیر ساختن تمام حواس وی، و استفاده از معماری بومی و ارگانیک به همراه تأمین نیازهای انسان مدرن می‌توان آداب و رسوم، روحیه و احساسات، اندیشه و عقیده، ذوق و سلیقه و هنر آنان را نمایانگر ساخت.

کلکسیون‌های زنده گیاهان در معرض خطر و بومی، قابلیت حفاظت از تنوع زیستی را دارند. بنابراین باغ‌های گیاه‌شناسی با در نظر گرفته شدن به عنوان یک فضای سبز شهری از طریق سه نقش حفاظت، آموزش و تفریح، خود قابلیت پاسخگویی به معضلات ایجاد شده در عصر جدید به واسطه شهرنشینی را دارا هستند. بنابراین می‌توان این نتیجه را گرفت که اهداف آموزشی و حفاظتی باغ‌های گیاه‌شناسی می‌بایست عمدتاً به صورت غیرمستقیم، یعنی از طریق برنامه و فعالیت‌ها و در خلال تفریح و نمایش زیبایی‌های طبیعی برای بازدیدکنندگان ارائه شوند.

این مطلب در مناطق دیگر ایران هم قابل بحث است. وجود سرمای زیاد در بخش‌های کوهستانی سبب شد تا انسان‌ها غارها و ساختمان‌های سنگی را برای زندگی انتخاب کنند. انسان هنگامی که در یک محیط قرار می‌گیرد سعی در برآوردن نیازهای خود می‌کند. حال اگر در طبیعت ساکن شود و مصائب و مشکلاتی را در مقابل خود ببیند در رفع آن می‌کوشد. انسان‌ها در گذشته این مطلب را درک

۷- نتیجه

با نزدیک کردن باغ‌های گیاه‌شناسی به محیط زیست شهری علاوه بر افزایش سطح فضاهای سبز و بهره بردن از شرایط اکوسیستمی که ایجاد می‌نمایند، انسان شهرنشین هر چه بیشتر با نحوه ارتباط برقرار کردن با محیط‌زیست طبیعی و محلی آشنا می‌شود. به عبارت دیگر هر چه باغ‌های گیاه‌شناسی به محدوده زندگی مردم نزدیکتر باشند و مردم در اداره آنها و یا حفاظت از کلکسیون‌های آنها مشارکت داشته باشند اهداف آموزشی باغ‌های گیاه‌شناسی- به طور غیرمستقیم- قابل دسترس‌تر است. همچنین باغ‌های گیاه‌شناسی به علت داشتن امکانات تفریحی و نمایشی و قابل استفاده بودن برای عموم مردم حتی کودکان و قابلیت استفاده برای تفریح و تفرج و به علت داشتن مجموعه

مراجع

- [۱] اعتمادی، نعمت‌الله، مثنوی، محمدرضا، آسایش، منیژه، باز تعریف نقش و کارکرد باغ‌های گیاه‌شناسی در بستر شهرهای معاصر به منظور حفاظت و آموزش محیط زیست. فصلنامه پژوهش‌های منظر شهر، سال دوم، شماره ۳، بهار و تابستان ۱۳۹۴، صص ۷-۱۶.
- [۲] جعفری، محمد، زارع چاهوکی محمدعلی، طویلی، علی، کهندل، اصغر. ۱۳۸۵. بررسی رابطه خصوصیات خاک با پراکنش گونه‌های گیاهی در مراتع استان قم. منابع طبیعی، ۱۱۶-۱۱۰.
- [۳] شاهچراغی، آزاده، بندرآباد، علیرضا. ۱۳۹۴. محاط در محیط (کاربرد روان‌شناسی محیط در معماری و شهرسازی). انتشارات سازمان جهاد دانشگاهی تهران، صص ۲۶-۲۷.
- [۴] جلیلی، محمد. ۱۳۸۹. مروری تحلیلی بر مفهوم ادبیات محیط در روان‌شناسی محیطی: ماهیت محیط. ماهنامه منظر، شماره ۱۲، دی و بهمن ۸۹، ص ۳۱.
- [۵] فتحی اجیرلو، ایلدار. ۱۳۹۱. ارتباط بین انسان و طبیعت و محیط پیرامون با رویکرد ساختمان و مکان. اولین همایش ملی حفاظت و برنامه ریزی محیط زیست، زمستان ۱۳۹۱، ص ۳.
- [۶] امانی، سمانه. ۱۳۹۲. معماری در کنار طبیعت. مجله منظر شماره ۲۴، صص ۴۴-۴۷.